

A Velence-tavi térségi melioráció, annak környezetvédelmi vonatkozásai

KRAUSZ MÁRTON

Fejér megyei Növényvédelmi és Agrokémiai Állomás, Velence

A Velencei-tó hazánk második üdülőtava. A kedvező üdülési feltételek megteremtéséhez számos intézkedést kellett megtenni a vízszennyezés csökkentése érdekében.

A tó történelme során - vízszintszabályozás hiányában - többször kiszáradt. A múlt században már tervek készültek a tó teljes lecsapolására. A megmentésére irányuló eredmény: az 1830-as években a lecsapolás gondolatát vízszintszabályozásra változtatták, s ettől kezdve a tavon és környezetében elindult a nagyon lassú fejlődés.

Menet közben nyilvánvalóvá vált, hogy a vízminőség további javítása csak a vízfolyások és a háttérterület, a vízgyűjtő rendezésével lehetséges. Ezt szolgálta a MÉM és OVH 1981. évi együttes állásfoglalása, amely a tó és vízfolyások szennyezésének csökkentését, megszüntetését tűzte ki célul.

Új feladatként jelentkezett, hogy a környezetvédelmi és termelési célú beruházásokat a vízgyűjtő teljes területére ki kell terjeszteni a térségi meliorációs program, valamint az egyéb kapcsolódó feladatok megoldása keretében. /Vízfolyások tanácsai rendezése, szeméttelpek, csatornázás, védőerdő-telepítés./

1982-ben elkészült a térségi tanulmányterv, majd ezt követően folyamatosan a kiviteli tervek. Megindult a kivitelezés, s napjainkban a készültségi állapot 60 % feletti.

A vízminőség-védelem érdekében egyes területeken szükséges a művelési ágak átrendezése, ami esetenként az érintett üzemek gazdálkodási eredményét kedvezőtlenül befolyásolja. /A szántóterület 551 ha-ral csökken, melyből 424 ha-on folyik nagyüzemi gazdálkodás./

Jelentős a gyepterület csökkenése is /talajvédőgyepek/, melyek erdősítése jobb és biztonságosabb talajvédelmet nyújt.

A táblák nagyságának meghatározása a gépesítési és természetstechnológiai igények figyelembevételével lejtőtartományonként történt. A nagyüzemi gazdálkodás feltételeinek biztosítása érdekében a kisebb méretű táblák helyett a lejtőhossznak erdő- és gyeptsávokkal, műszaki létesítményekkel való megszakítását irányozta elő a terv. Megvalósítása nem minden esetben sikerült.

A nem pontszerű szennyezőforrások csökkentésében alapvetően meghatározó a mindennapi talajhasználat, agrotechnika, technológia. Megállapítható, hogy a térségben a szántóföldi növények vetésszerkezeti részarányán nem, de elhelyezésén szükséges változtatni.

A talajvédelem fokozottabb elvárásokat támaszt mind az agrotechnikával, mind a műszaki beavatkozásokkal szemben. A talajlazítást, mint a talajpusztulást csökkentő beavatkozást az üzemek hároméves periódusban alkalmazzák. Sikeresnek bizonyult a kőrákattól készített átjárások alkalmazása a hordalék visszatartásában. A tábláról lefolyó, semmilyen módszerrel meg nem fogható hordalékot kiépített hordalékfogókkal tartjuk helyben. A kritikus lejtőhosszak csökkentését "aktív víznyelő" sávok beépítésével kívántuk megoldani. Ezek csak részben valósultak meg, mert:

- a gyakorlatban nem sikerült egy élő, biztonságosan működő, a termelő igényeit is kielégítő megoldást találni;
- az "aktív víznyelő" elméleti alapjai még nem bizonyítottak;
- /nem utolsósorban/ ezek olyan költségigényesek, amelyet a szántóföldi termelés nem képes elviselni.

A változó körülmények között mindig új problémák vetődnek fel a tó vízminőségének folyamatos javításában. Az anyagi áldozatokon kívül - amelyeknek a népgazdaság ismert teherbíró képessége határt szab - a program magunkévá tétele a biztosítéka a további szennyezőforrások térségbe történő telepítése megakadályozásának, a meglévők felszámolásának, hatásuk csökkentésének.